

Молодь і ринок

ЩОМІСЯЧНИЙ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ЖУРНАЛ

№ 5 (213) травень 2023

Видається з лютого 2002 року

УДК 051 Журнал “Молодь і ринок” внесений до переліку наукових фахових видань України (категорія “Б”) у галузі педагогічних наук: 011 – Освітні педагогічні науки, наказ Міністерства освіти і науки України від 02.07.2020 № 886 (додаток 4). Спеціальності: 012 – Дошкільна освіта; 013 – Початкова освіта; 014 – Середня освіта (за предметними спеціалізаціями); 015 – Професійна освіта (за спеціалізаціями); 016 – Спеціальна освіта, наказ МОН України від 24.09.2020 № 1188 (додаток 5).

Засновник і видавець: Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка
Україна, 82100, Львівська область, Дрогобич, вул. Івана Франка, 24
Видання зареєстровано в Міністерстві юстиції України.
Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації:
Серія КВ №12270–1154 ПР від 05.02.2007 р.

ISSN 2308-4634 (Print) “Молодь і ринок” індексується у таких базах даних: Google Scholar; Polish Scholarly Bibliography (PBN); **ERIH PLUS**; **Index Copernicus** (ICV 2018: 80.20; ICV 2019: 85.80; ICV 2020: 82.12; ICV 2021: 85.55)

DOI: <https://doi.org/10.24919/2617-0825.5/213.2023>

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Головний редактор: Микола ГАЛІВ – д.пед.н., проф., Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ

Іван БАХОВ – д.пед.н., проф., Міжрегіональна академія управління персоналом

Наталія БИШЕВЕЦЬ – к.пед.н., Національний університет фізичного виховання і спорту України

Галина БЛАВИЧ – д.пед.н., проф., ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”

Ірина ЗВАРИЧ – д.пед.н., проф., Київський національний торговельно-економічний університет

Микола ПАНТЮК – д.пед.н., проф., Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

Тетяна ПАНТЮК – д.пед.н., проф., Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

Лукаш ТОМЧИК – д.соц.н. (педагогіка), Педагогічний університет в Кракові, Польща

Надія Лаура СЕРДЕНЦЮК – к.пед.н., Сучавський університет імені Штефана чел Маре (м. Сучава, Румунія)

Даніель УОЛЛЕР – д.філос.н., Університет Центрального Ланкаширу (м. Престон, Великобританія)

Марія ЧЕПІЛЬ – д.пед.н., проф., академік АНВО України, Заслужений діяч науки і техніки України, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

Олександра ЯНКОВИЧ – д.пед.н., проф., Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка; д.табiлiт., проф., Куявсько-Поморська вища школа (м. Бидгош, Польща)

Адреса редакції: Україна, 82100, Львівська область, Дрогобич, вул. Івана Франка, 24

Тел., +38 (068) 502-45-49; e-mail: molodirynok@gmail.com; веб-сайт: <http://mir.dspu.edu.ua>

Рекомендовано до друку вченою радою Дрогобицького державного педагогічного університету
(протокол № 7 від 18.05.2023)

Посилання на публікації “Молодь і ринок” обов’язкові

Редакція зберігає за собою право скорочувати і виправляти матеріали. Статті, підписані авторами, висловлюють їх власні погляди, а не погляди редакції.

За достовірність фактів, цитат, власних імен, географічних назв, статистичних даних та інших відомостей відповідають автори публікацій.

Youth & market

MONTHLY SCIENTIFIC-PEDAGOGICAL JOURNAL

No. 5 (213) May 2023

Published since February 2002

UDC 051 The journal "Youth and market" is included into the list of scientific professional publications of Ukraine (**category "B"**) in the field of pedagogical sciences: 011 – Educational, pedagogical sciences, the order of the Ministry of Education and Science of Ukraine from 02.07.2020 No. 886 (Appendix 4). Specialties: 012 – Preschool education; 013 – Primary education; 014 – Secondary education (due to subject specializations); 015 – Professional education (according to specializations); 016 – Special education, order of the Ministry of Education and Science of Ukraine from 09.24.2020 No. 1188 (Appendix 5).

Founder and published: Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University
Ivan Franko Str., 24, Drohobych, Lviv Region, Ukraine, postal code 82100
The journal is registered in the Ministry of Justice of Ukraine
Published State registration license: Series KB № 12270–1154 IIP since 05.02.2007

ISSN 2308-4634 (Print) "Youth and market" is indexed in such databases: Google Scholar; Polish Scholarly Bibliography (PBN); **ERIH PLUS**; **Index Copernicus** (ICV 2018: 80.20; ICV 2019: 85.80; ICV 2020:82.12; ICV 2021: 85.55)

DOI: <https://doi.org/10.24919/2617-0825.5/213.2023>

EDITORIAL BOARD

Head editor: Mykola HALIV – *Doctor of Pedagogic Sciences, Prof., Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University*

EDITORIAL BOARD MEMBERS

Ivan BAKHOV – *Doctor of Pedagogic Sciences, Prof., Interregional Academy of Personnel Management*

Nataliya BYSHEVETS – *Candidate of Pedagogic Sciences, National University of Physical Education and Sports of Ukraine*

Halyna BILAVYCH – *Doctor of Pedagogic Sciences, Prof., SHEE "Vasyl Stefanyk Precarpathian National University"*

Iryna ZVARYCH – *Doctor of Pedagogic Sciences, Prof., Kyiv National University of Trade and Economics*

Mykola PANTYUK – *Doctor of Pedagogic Sciences, Prof., Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University*

Tetyana PANTYUK – *Doctor of Pedagogic Sciences, Prof., Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University*

Lukasz TOMCZYK – *Doctor of Social Sciences (Pedagogic), Pedagogical University of Cracow, Poland*

Nadia Laura SERDENCUC – *Candidate of Pedagogic Sciences, Stefan cel Mare University from Suceava (Romania)*

Daniel WALLER – *Doctor of Philosophy Sciences, University of Central Lancashire (Preston, UK)*

Mariya CHEPIL – *Doctor of Pedagogic Sciences, Prof., Academician of the Academy of Higher Education of Ukraine, Honored Worker of Science and Technology of Ukraine, Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University*

Oleksandra YANKOVYCH – *Doctor of Pedagogic Sciences, Prof., Ternopil Volodymyr Hnatyuk National Pedagogical University*

Editorial office: Ukraine 82100, Lviv region, Drohobych, Ivan Franko, 24 str,

Tel. +38 (068) 502-45-49; e-mail: molodirynok@gmail.com; website: <http://mir.dspu.edu.ua>

Recommended for publication by Academic Council of Drohobych State Pedagogical University
(protocol No. 7, 18.05.2023)

Links to the publication of "Youth and market" obligatory

Edition reserves the right to shrink and correct the matter. Articles signed by author express their own point of view.

Authors of publications are responsible for the accuracy of facts, quotations, private names, geographical names, statistics etc.

Молодь і ринок

№ 5 (213) травень 2023

ЗМІСТ

Галина Білавич, Тетяна Пантюк, Уляна Крайник, Марія Петруняк Інтерактивні засоби навчання як чинник комунікативного розвитку дітей дошкільного віку з особливими освітніми потребами	7
Кіра Гнезділова Використання інтерактивних технологій у системі післядипломної освіти фармацевтів	12
Роман Гуревич, Віталій Бойчук, Леонід Коношевський, Олег Коношевський, Наталія Костенко Використання інноваційних технологій у навчальному процесі	18
Леонід Оршанський, Ярослав Матвісів, Володимир Ясеницький Педагогічні умови формування проектно-технологічної культури школярів на уроках технологій	24
Олександра Бородієнко Регіональна залученість у стратегічних пріоритетах і операційній діяльності провідних фламандських університетів	29
Людмила Романишина, Лариса Зданевич, Наталія Миськова Готовність майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до професійної самореалізації: акмеологічний підхід	39
Оксана Шквир, Аліна Юнчик Педагогічні умови розвитку критичного мислення здобувачів початкової освіти	44
Володимир Ковальчук, Поняття особистості у філософії і педагогіці	49
Анна Сосюк Лінгвістичні засади формування текстотворчих умінь в учнів початкових класів у процесі вивчення дієслова	54
Тетяна Атрошенко, Дора Коврей Вагомість міжкультурної компетентності у професійній діяльності вихователів закладів дошкільної освіти	59
Beata Zięba-Kołodziej, Mariia Oliinyk Podejście skoncentrowane na rozwiązaniach (PSR) w praktyce edukacyjnej	63
Христина Соломчак Підготовка майбутніх учителів до організації та проведення туристичної діяльності школярів у сучасному освітньому процесі	68
Любов Гутор, Павло Содомора Професійна англійська мова для майбутніх лікарів: відповідність цілей навчання та потреб студентів	73
Володимир Товстоган, Тетяна Цегельник, Анна Слатвінська Трансформація інклюзивного освітнього простору у контексті компенсації освітніх втрат молодших школярів з ООП	78
Оксана Самойленко, Олексій Міршук, Юлія Силенко Професійно-педагогічна підготовка фахівця у контексті сучасних реалій відкритого освітньо-наукового простору ЗВО	83

ВАГОМІСТЬ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

УДК 316.72:005.336.2:37.091.2-027.561:373.3.011.3-051

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2023.282824>

Тетяна Атрощенко, доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти
та освітнього менеджменту

Мукачівського державного університету

Дора Коврей, доктор філософії,

старший викладач Фахового коледжу

Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II

ВАГОМІСТЬ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

У статті авторами обґрунтовано вагомість міжкультурної компетентності у професійній діяльності вихователів закладів дошкільної освіти. Зазначено, що вагомість міжкультурної компетентності розкривається через соціалізацію дошкільників, яку здійснюють вихователі закладів дошкільної освіти. Виокремлено перелік основних принципів реалізації міжкультурної соціалізації та зауважено, що належний рівень сформованості міжкультурної компетентності матиме позитивний вплив на конкретні особистісні і професійні якості, здібності та риси майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. Представлено власне розуміння поняття "міжкультурна компетентність" і структуру міжкультурної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.

Ключові слова: вихователі закладів дошкільної освіти; професійна діяльність; міжкультурна компетентність; професійна компетентність; полікультурна освіта.

Лім. 6.

Tetyana Atroshchenko, Doctor of Sciences (Pedagogy), Professor,
Professor of the Pedagogy of Preschool and Primary
Education and Educational Management Department,
Mukachevo State University

Dora Kovrei, Doctor of Sciences (Philosophy),

Senior Lecturer of the Vocational College

Transcarpathian Hungarian Institute named after Ferenc Rakocza II

THE IMPORTANCE OF INTERCULTURAL COMPETENCE IN THE PROFESSIONAL ACTIVITIES OF PRESCHOOL TEACHERS

In the article, the authors substantiated the importance of intercultural competence in the professional activity of preschool teachers. It is noted that preschool age is a special period of life in which a child is actively socialized in mental, aesthetic, spiritual and moral aspects, as well as learns the culture of his people, understands national and universal values. Given this, a teacher who works with preschoolers must have an appropriate level of intercultural competence. Accordingly, the importance of intercultural competence is revealed through the socialization of preschoolers, which is carried out by educators of preschool education institutions. A list of the main principles of intercultural socialization is highlighted and it is noted that the proper level of intercultural competence formation will have a positive effect on specific personal and professional qualities, abilities and traits of future educators of preschool education institutions. The actual understanding of the concept of "intercultural competence" and the structure of intercultural competence of future preschool teachers are presented. Intercultural competence is a personality quality that positions the future educator's ability to be open to the introduction of innovative ideas and perception of socio-cultural values of all subjects represented in the educational environment of preschool education institutions. It reflects the ability of future educators to communicate qualitatively and productively in situations of personal and business intercultural communication. We are convinced that the appropriate level of intercultural competence will enable future preschool teachers to be aware of the diversity of nationalities and ethnic groups living in the area where they will work. Given this, the future educator should have theoretical knowledge of the basics of intercultural communication, developed skills to establish effective relations with representatives of different cultures, which can be represented in the multicultural educational environment of preschool education institutions.

Keywords: teachers of preschool education institutions; professional activity; intercultural competence; professional competence; multicultural education.

Постановка проблеми. Україна є полікультурною державою на території якої проживають представники різних націй, етнічних груп і національних меншин, що віддають переваги різноманітному спектру культурних впо-

добань і мають різноманітні пріоритети. Саме тому у нашій країні активно проходять "процеси взаємопроникнення і взаємозбагачення культур та цивілізаційна інтеграція" [1, 49].

Останні події соціально-культурного життя у сві-

ті та Україні засвідчують у якості аксіоми, незаперечність факту про те, що лише особистість, яка володіє належним рівнем міжкультурної компетентності може активно розвиватися в багатонаціональному й полікультурному соціумі та здійснювати ефективне спілкування і якісно виконувати усі свої професійні обов'язки на основі толерантного ставлення до представників інших культур через розуміння традицій, звичаїв, етнічних обрядів та віросповідань [2, 23]. Поділяємо думку Л. Маєвської, що освіта повинна сприяти усвідомленню власних коренів, свого місця у світі, засвоєння кожним індивідом етнокультури спільноти, як способу її буття, з тим, щоб у майбутньому вміти вступити в діалог з іншими культурами, вільно рухатися у їхньому просторі за принципом “зі знання і поваги власної культури починається повага до інших культур, бажання вивчити знаки, символи, коди іншої спільноти, розуміти їх стереотипи поведінки, особливості світовідчуття та світосприйняття – основа толерантності і єдності” [4, 73].

У цих умовах актуалізується потреба у якісній підготовці висококваліфікованих фахівців закладів дошкільної освіти, які б ще під час навчання оволоділи високим рівнем міжкультурної компетентності та змогли б налагоджувати ефективні міжкультурні зв'язки у процесі професійної діяльності та виховувати у своїх вихованців повагу до різних культур.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У площині активної та цілеспрямованої інтеграції України до Європейського Союзу основними напрямками культурно-освітньої та наукової інтеграції на рівні нашої країни визнано впровадження європейських норм і стандартів в освіті, а також поширення власних культурних здобутків. Можемо констатувати, що нині теоретичні та практичні аспекти міжкультурної компетентності активно досліджуються як в загальнонауковому контексті, так і з психолого-педагогічної точки зору. Зокрема, міжкультурна компетентність як наукова дефініція є предметом вивчення багатьох вітчизняних та зарубіжних дослідників (Н. Бідюк, М. Євтух, В. Заслуженюк, О. Рембач, О. Садохін, С. Тер-Мінасова, Л. Щерба, М. Bennet, М. Вуган та ін.). Особливості формування міжкультурної компетентності фахівців різних спеціальностей розкрито в працях таких вітчизняних науковців, як Т. Атрощенко, В. Кеменя, І. Ключковської, І. Козубовської, Н. Микитенко, Н. Ничкало, Л. Пуховської, Н. Самойленко, С. Сисоевої та ін. Професійна підготовка майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти є предметом дослідження Г. Беленької, А. Богуш, Н. Гавриш, Л. Зданевич, К. Крутій, Н. Миськової, Л. Пісоцької, А. Чаговець та ін. Незважаючи на значні напрацювання у сфері полікультурної та дошкільної освіти, гострі виклики сьогодення, вагомість міжкультурної компетентності у професійній діяльності вихо-

вателів закладів дошкільної освіти, на наш погляд, не обґрунтована належним чином.

Мета статті – теоретично обґрунтувати вагомість міжкультурної компетентності у професійній діяльності вихователів закладів дошкільної освіти.

Виклад основного матеріалу. Дошкільний вік – це особливий період життя, у якому дитина активно соціалізується у розумовому, естетичному, духовно-моральному аспектах, а також засвоює культуру свого народу, осягає національні та загальнолюдські цінності. З огляду на це вихователь, який працює з дошкільниками, повинен володіти належним рівнем міжкультурної компетентності.

Міжкультурна компетентність, згідно з трактуванням І. Сафонові, – це інтегративна властивість особистості, яка характеризується сукупністю знань про цінності культур, міжкультурних вмінь і адекватних поведінкових стратегій, що дозволяють вільно орієнтуватися в міжкультурному просторі на засадах діалогу культур і цінностей [6]. Погоджуємося, що міжкультурна компетентність дає можливість декларувати характер готовності фахівця транслювати ціннісні орієнтації як “серцевини” системи дошкільного виховання в умовах етнокультурного спрямування діяльності закладу дошкільної освіти [5, 64–65].

У нашому дослідженні ми вважали за доцільне обґрунтувати вагомість міжкультурної компетентності через соціалізацію дошкільників, яку здійснюють вихователі. Зазначимо, що соціалізація – вагомий аспект життєдіяльності, який дає змогу адаптуватися до умов життя, норм та вимог. Під час соціалізації людина вчиться відчувати себе членом певної спільноти, засвоювати конкретні правила поведінки. Процес цілеспрямованої соціалізації, яку здійснюють різні соціальні структури, виступає важливим складником повноцінного становлення особистості.

Дошкільний вік у психолого-педагогічній літературі розглядають як найважливіший віковий етап становлення особистості, тому процес соціалізації, на думку О. Лакусти [3] мають здійснювати компетентні та кваліфіковані вихователі. Цей етап соціалізації відповідає за актуалізацію особистісних позицій дитини та сприяє активному пошуку майбутніх перспектив. Відзначимо, що етап включення дитини в заклад дошкільної освіти (далі – ЗДО) є першою обов'язковою ситуацією, в якій суспільство висуває низку вимог до соціальної та культурної зрілості дитини. З огляду на це майбутні вихователі, які прийдуть на роботу в ЗДО, мають бути готовими до якісного здійснення процесу соціалізації у всіх її проявах у тому числі й до реалізації міжкультурної соціалізації як одного із її видів.

Акцентуємо увагу на тому, що здобувачі спеціальності 012 Дошкільна освіта мають опанувати основні принципи, на основі яких здійснюється цей

ВАГОМІСТЬ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

вид соціалізації. Так, до переліку основних принципів реалізації міжкультурної соціалізації відносимо такі: народності; культуровідповідності; об'єктивності й науковості; гуманізму та педагогічного оптимізму; єдності свідомості та діяльності; системності; поєднання індивідуального та особистісного; природовідповідності; активності; наступності й неперервності; єдності розвитку та виховання [2, 52–54].

З методологічної точки зору належний рівень сформованості міжкультурної компетентності матиме позитивний вплив на конкретні особистісні та професійні якості, здібності та риси майбутніх вихователів ЗДО. До них відносимо: мотиви та ціннісні орієнтації (усвідомлення пріоритетів вагомості міжкультурної компетентності, інтерес до професії та прагнення до якісного кінцевого результату); інтелектуальні й ділові якості (професіоналізм, креативність, критичність і прогностичність мислення); моральні (толерантність, здатність до компромісів) та громадянські (чіткість громадянської позиції, здатність відстоювати свої права, громадянська мужність, патріотизм) якості; риси характеру і поведінки (здатність розв'язувати професійні завдання, пов'язані із налагодженням міжкультурного спілкування, стійкість до стресів, розважливості); комунікативні здібності (комунікабельність, вміння переконувати емпатійність); організаторські здібності (вимогливість, вміння контролювати і коригувати роботу колективу, здатність мобілізувати колектив).

Обґрунтовуючи вагомість міжкультурної компетентності зазначимо, що майбутні вихователі у процесі професійної підготовки мають оволодіти належним рівнем її сформованості, що дасть їм змогу налагоджувати ефективні міжкультурні зв'язки під час виконання професійних обов'язків. Лише такий фахівець навчить своїх вихованців зберігати національні традиції свого етносу та допоможе з повагою ставитися до культурних традицій інших етносів і культур. Міжкультурно компетентний вихователь ЗДО буде системно та цілеспрямовано виховувати у своїх вихованців глибоку й усвідомлену повагу до різних культур.

Отже, міжкультурна компетентність володіє значним потенціалом в умовах міжкультурної комунікації, тому майбутні вихователі ЗДО мають ще під час навчання оволодіти усіма її складовими. Вважаємо, що за умови, коли комуніканти на належному рівні володіють знаннями культурних правил та техніками їх використання, а також будуть добре орієнтуватися в культурному різноманітті того середовища, у якому будуть працювати, то виконання професійних обов'язків буде ефективнішим. Міжкультурна компетентність стане запорукою якісної та продуктивної професійної діяльності майбутніх вихователів, що працюватимуть з дітьми дошкільного віку. Ці аспекти теж були вагомими чинниками

під час обрання нами з усього спектру професійних компетентностей саме міжкультурну як одну із доволі вагомих для майбутніх фахівців, які працюватимуть у сфері надання освітніх послуг у полікультурному освітньому середовищі ЗДО.

На основі аналізу наукових праць вважаємо, що міжкультурна компетентність майбутнього вихователя охоплює сформовану мотиваційну сферу і систему ціннісних орієнтацій, базується на спеціальних знаннях й практичних уміннях, які будуть необхідні в освітньому середовищі дошкільної установи для ефективного розв'язання особистісних і професійних завдань під час налагодження міжкультурної взаємодії з усіма учасниками виховного процесу, які мають різні культурні вподобання. З психолого-педагогічної точки зору міжкультурна компетентність має базуватися на високому рівні особистісної культури та передбачає сформований рівень толерантного спілкування [2, 58].

Робимо висновок, що міжкультурна компетентність є інтегративною властивістю особистості, необхідною майбутнім вихователям ЗДО для ефективного розв'язання професійних завдань і ефективного виконання професійних обов'язків і функцій під час налагодження міжкультурної взаємодії. З огляду на наші власні спостереження, майбутнім вихователям ЗДО необхідно ще під час навчання оволодіти системою цінностей, норм, стандартів поведінки тих представників етнічних груп та національностей, з якими будуть спілкуватися в професійному контексті. Усе це допоможе їм налагоджувати ефективну співпрацю як з батьками, так і з вихованцями, сприятиме у досягненні успіху в процесі міжкультурної комунікації.

Отже, у нашому дослідженні міжкультурну компетентність трактуємо як особистісне утворення, що охоплює внутрішнє переконання, ґрунтовні знання, базується на розумінні важливості культурного плюралізму, передбачає сформовані практичні вміння виділяти і розуміти основні ідеї, які відображають культурне різноманіття українського соціуму, а також сформовані навички організувати особистісну діяльність на основі налагодження ефективного діалогу з усіма представниками освітнього процесу (вихованці, їх батьки, чи особи які їх замінюють, адміністрація, колеги) шляхом міжкультурного спілкування з носіями різних культур у просторі конкретного ЗДО. Тобто, міжкультурна компетентність – якість особистості, що позиціонує здатність майбутнього вихователя бути відкритим до впровадження інноваційних ідей та сприймання соціокультурних цінностей усіх суб'єктів, які представлені в освітньому середовищі ЗДО. Вона відображає здатність майбутніх вихователів якісно та продуктивно здійснювати комунікацію в ситуаціях особистісно-го й ділового міжкультурного спілкування.

Міжкультурна компетентність, з психолого-пе-

дагогічної точки зору, базується на високому рівні особистісної культури та передбачає сформовану комунікативну культуру, тоді як у практичній площині, ґрунтується на оволодінні знаннями культурних правил і активному використанні технік неконфліктної взаємодії стосовно питань міжкультурної взаємодії. Належний рівень міжкультурної компетентності дозволять майбутньому вихователю ефективно орієнтуватися в культурному різноманітті того освітнього середовища, у якому він безпосередньо навчається у закладі передвищої освіти, а потім буде працювати. У методологічному контексті міжкультурна компетентність майбутнього вихователя ЗДО насамперед охоплює знання життєвих звичок, звичаїв, установок освітнього соціуму дошкільної установи, які формують індивідуальні та групові установки, що передбачають індивідуальні форми поведінки, невербальні реакції (жести, міміка), національно-культурні традиції і системи цінностей.

Уважаємо, що у міжкультурній компетентності майбутнього вихователя ЗДО повинні знаходити конкретне відображення такі компетенції, як: індивідуальна – передбачає стан сформованості духовно-особистісних якостей, які визначають ціннісні орієнтації й мотиви поведінки, професійні позиції; комунікативна – включає сукупність теоретичних знань методів спілкування, технік комунікації та сформованість практичних умінь налагоджувати ефективне спілкування під час реалізації професійної діяльності у закладах дошкільної освіти; прагматична – базується на уміннях і навичках організувати на належному рівні процес соціалізації особистості в закладах дошкільної освіти та дозволяє ефективно взаємодіяти в команді; професійна – охоплює специфічні теоретичні знання та практико орієнтовані вміння, набуті під час професійної підготовки у коледжах та безпосередньої професійної діяльності; інтелектуально-стратегічна – включає внутрішній потенціал та обумовлює здатність до ефективної організації дій на посаді вихователя закладів дошкільної освіти.

У межах нашого наукового пошуку, міжкультурну компетентність майбутнього вихователя ЗДО у структурному плані доцільно розглядати з декількох площин: по-перше, як сформовану ціннісно-мотиваційну сферу особистості щодо адекватного і толерантного сприймання культурного світу усіх учасників освітнього процесу у ЗДО (мотиваційна площина); по-друге, як сукупність теоретичних знань, які використовуються під час налагодження міжкультурної комунікації (когнітивна площина); по-третє, як наявність практичних умінь, які дозволяють адекватно втілити в життя професійні обов'язки та верифікувати результати комунікативного акту з усіма учасниками освітнього процесу дошкільної установи, які відрізняються культурними уявленнями (конативна площина); по-четверте, як

можливість налагодження ефективного зворотного зв'язку та сформованість рефлексивних умінь, які дозволяють адекватно сприйняти та оцінювати комунікативну ситуацію, співвідносити інтенції з вибором найефективніших невербальних і вербальних засобів спілкування у полікультурному середовищі (рефлексивна площина) [2, 62].

Висновки. Отже, підсумовуючи вищезазначене, приходимо до висновку про вагомість міжкультурної компетентності у професійній діяльності вихователів закладів дошкільної освіти. Цей вид компетентності потрібно формувати у період навчання майбутніх вихователів у закладах вищої освіти та повсякчас удосконалювати у професійній діяльності у ЗДО. Переконані, що належний рівень сформованої міжкультурної компетентності дасть можливість майбутньому вихователю ЗДО усвідомлювати різноманітність національностей та етнічних груп, які проживають на території тієї місцевості де він працюватиме. З огляду на це майбутній вихователю повинен мати сформовані теоретичні знання з основ міжкультурної комунікації, розвинуті вміння налагоджувати ефективні відносини із представниками різних культур, які можуть бути представлені в полікультурному освітньому середовищі ЗДО. Беззаперечним є те, що вихователі – це ті педагогічні працівники, які першими здійснюють соціалізацію дітей у ЗДО і саме тому вони мають бути міжкультурно компетентними [2, 66]. Перспективи подальших досліджень вбачаємо у розробленні рекомендацій щодо формування міжкультурної компетентності майбутніх вихователів у закладах вищої освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Атрощенко Т.О. Формування міжетнічної толерантності майбутніх учителів початкової школи: теорія і методика : монографія. Мукачево : МДУ, 2019. 552 с.
2. Коврей Д.І. Формування міжкультурної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти у коледжах : дис. ... д-ра філософії з галузі знань 01 “Освіта / Педагогіка” за спеціальністю 015 “Професійна освіта (за спеціалізаціями)”. Мукачево, 2022. 325 с.
3. Лакуста О. Система управління процесом підготовки вихователів закладів дошкільної освіти до соціалізації дітей дошкільного віку. *Науковий пошук молодих*. 2018. Вип. 2. С. 117–123.
4. Масвська Л. М. Етнопедагогіка : навчальний посібник. Херсон : ОЛДІ-ПлЮС, 2014. 288 с.
5. Мала енциклопедія етнодержавознавства / редкол. : Ю.І. Римаренко та ін. ; НАН України ; Інститут держави і права ім. В.М. Корецького. Київ : Довіра: Генеза, 1996. 942 с.
6. Сафонова І.О. Сутність і структура міжкультурної компетентності в контексті аксіологічного підходу. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. 2014. Вип. 3 (62). С. 129–143.

REFERENCES

1. Atroshchenko, T.O. (2019). Formuvannya mizhetnichnoyi tolerantnosti maybutnikh uchyteliv pochatkovoyi shkoly:

teoriya i metodyka [Formation of interethnic tolerance of future primary school teachers: theory and methodology]. Mukachevo, 552 p. [in Ukrainian].

2. Kovrei, D.Y. (2022). Formuvannya mizhkulturnoyi kompetentnosti maybutnikh vykhovateliv zakladiv doshkilnoyi osvity u koledzhakh [Formation of intercultural competence of future teachers of preschool education institutions in colleges]. *Doctor's thesis*. Mukachevo, 325 p. [in Ukrainian].

3. Lakusta, O. (2018). Systema upravlinnya protsesom pidhotovky vykhovateliv zakladiv doshkilnoyi osvity do sotsializatsiyi ditey doshkilnoho viku [The management system of the process of training educators of preschool education institutions for the socialization of preschool children]. *Scientific search of young people*. Vol. 2, pp. 117–123. [in Ukrainian].

4. Mayevska, L.M. (2014). *Etnopedagogika: navchalnyy posibnyk* [Ethnopedagogy: a study guide]. Kherson, 288 p. [in Ukrainian].

5. Rymarenko, Yu.I. (1996). *Mala entsyklopediya etno-derzhavoznavstva* [Small encyclopedia of ethno-state studie]. *Institute of State and Law named after V.M. Koretsky*. Kyiv, 942 p. [in Ukrainian].

6. Safonova, I.O. (2014). Sutnist i struktura mizhkulturnoyi kompetentnosti v konteksti aksiolohichnoho pidkhodu [The essence and structure of intercultural competence in the context of the axiological approach]. *Personal spirituality: methodology, theory and practice*. Vol. 3 (62), pp. 129–143. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 10.05.2023

UDC 37.014.6

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2023.282774>

Beata Zięba-Kołodziej, *Doctor of Pedagogic Sciences, Professor,*
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. prof. Stanisława Tarnowskiego w Tarnobrzegu
Maria Oliińyk, *Doctor of Pedagogic Sciences, Professor,*
Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University

PODEJŚCIE SKONCENTROWANE NA ROZWIĄZANIACH (PSR) W PRAKTYCE EDUKACYJNEJ

Publikacja aktualizuje problematykę edukacji opartej na decyzjach i wskazuje jej dominanty. Podejście zorientowane na rozwiązania poprawia relacje między uczniami a nauczycielami, podnosi jakość nauczania i tworzy pozytywną atmosferę w klasie. Praca zawiera przegląd głównych postanowień, takich jak definicja osoby, metodologia podejścia, jego zastosowanie w praktyce edukacyjnej.

Słowa kluczowe: PSR – podejście zorientowane na rozwiązania; model pracy; dzieci; młodzież; pracy dydaktyczna.

Ram. 2. Bibl. 26.

Beata Zięba-Kołodziej, *Doctor of Sciences (Pedagogy),*
Professor of State Higher Vocational School of Professor Stanislaw Tarnovskiy in Tarnobrzeg
Maria Oliińyk, *Doctor of Sciences (Pedagogy), Professor,*
Chernivtsi Yuriy Fedkovych National University

SOLUTION FOCUSED APPROACH (PSR) IN EDUCATIONAL PRACTICE

The article highlights the current issues of the education based on solutions. A new learning perspective helps to improve relationships between students, teachers and parents, and also increases the quality of learning and creates a positive atmosphere in the classroom.

The material includes an overview of the main and practical provisions of this pedagogical approach i.e. the key principles, philosophy and methodology, as well as their application in practice.

Change and solution work in PSR is based on such principles as everything is constantly changing, even small changes can lead to big ones, focusing on the positive, present or future, strengthens changes in the desired direction, searching and identifying exceptions can lead to improved solutions.

This pedagogical tool promotes the students' personal development and academic success by paying attention to the individual needs and abilities of everyone, including those with special educational needs such as ADHD, autism spectrum or intellectual disability. Likewise, the use of the PSR model stimulates students' activity, their motivation for independent study and problem solving. This approach can be useful in various areas, for example, to improve the mood of the child after the separation of the parents, to encourage the child to take action and to improve relations with peers.

The philosophy and methodology of the PSR approach can be used in educational practice as a means of educational work, a concept of therapeutic activity, support of a teacher in everyday work or a learning strategy. The implementation of education based on solutions has the potential to change the traditional system and to improve learning outcomes for all participants in the learning process. A decision-based approach is regarded as a promising tool to achieve these goals.

Keywords: PSR – solution-oriented approach; model of work; children; youth; didactic work.

Wprowadzenie. Badania wskazują, że edukacja oparta na rozwiązaniach jest skutecznym narzędziem pracy pedago-

gicznej dla nauczycieli służącym wspieraniu ucznia/ wychowanka w rozwoju, w tym w kształtowaniu umiejętności społeczno-emocjonalnych, samokontroli i sa-

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>